

KITOBXONLARGA XIZMAT KO'RSATISH

Mirobod tuman axborot-kutubxona markazi:

Abonementlar va foydalanuvchilarga

xizmat ko'rsatish xizmati rahbari

Salixbekova Vasila Begidjanovna

"Yuksak ma'naviyatni shakllantirishda kitob va mutolaaning o'rni beqiyosdir."

(Islom Karimov)

Annotatsiya: Mazkur maqolada kitobxonlarga xizmat ko'rsatishning mazmun-mohiyati, uning kutubxona faoliyatidagi o'rni, zamonaviy xizmat ko'rsatish shakllari hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ushbu jarayondagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, kitobxonlarning axborot ehtiyojlarini qondirish, mutolaa madaniyatini rivojlantirish va kutubxona xizmatlari sifatini oshirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: kutubxona, kitobxon, axborot-kutubxona xizmati, mutolaa madaniyati, elektron kutubxona, axborot texnologiyalari, kutubxonachi.

Bugungi kunda axborot oqimi mislsiz darajada tezlashgan bir davrda kutubxonalarning jamiyat hayotidagi o'rni yanada ortib bormoqda. Kutubxona insoniyatning ko'p asrlik bilim va tajribasini saqlovchi, uni keng jamoatchilikka yetkazuvchi muhim ma'naviy maskandir. Jamiyat taraqqiyoti, yosh avlodning bilimli va ma'naviy barkamol bo'lib voyaga yetishi ko'p jihatdan kutubxonalarning samarali faoliyatiga bog'liq.

Kutubxonaning asosiy vazifalaridan biri kitobxonlarga sifatli xizmat ko'rsatishdir. Zamonaviy kutubxonalar nafaqat kitob berish, balki foydalanuvchilarning axborotga bo'lgan ehtiyojlarini aniqlash, ularga kerakli ma'lumotlarni topishda ko'maklashish, mutolaa madaniyatini rivojlantirish va axborot resurslaridan samarali foydalanishga o'rgatish vazifalarini ham bajaradi. Kitobxonlarga xizmat ko'rsatish kutubxona faoliyatining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu faoliyat orqali kutubxona fondida mavjud bo'lgan bosma va elektron resurslar foydalanuvchilarga yetkaziladi. Kitobxonlarga xizmat ko'rsatishning asosiy maqsadi ularning axborot ehtiyojlarini to'liq va sifatli qondirishdan iborat. Har bir kitobxonning qiziqishi, yoshi, kasbi va bilim darajasi turlicha bo'ladi. Shu sababli kutubxona xodimlari har bir foydalanuvchiga individual yondashuv asosida xizmat ko'rsatishi lozim. Bu esa kitobxonlarning kutubxonaga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni doimiy foydalanuvchiga aylantiradi.

Kitobxonlarga xizmat ko'rsatish jarayonida nafaqat adabiyotlar beriladi, balki bibliografik maslahatlar, axborot qidiruvi bo'yicha yordam va ilmiy-uslubiy tavsiyalar ham taqdim etiladi. Bunday xizmatlar kitobxonlarning ilmiy va ma'naviy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kutubxonalarda kitobxonlarga xizmat ko'rsatishning an'anaviy shakllari uzoq yillardan buyon samarali qo'llanib kelinmoqda. Ular orasida abonement bo'limi, o'quv zallari, ma'lumot-bibliografiya xizmati va ommaviy tadbirlar alohida o'rin tutadi. Abonement bo'limi orqali foydalanuvchilar kerakli adabiyotlarni ma'lum muddatga uyga olib ketish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'quv zallari esa ilmiy va o'quv adabiyotlari bilan kutubxona hududida ishlash uchun qulay sharoit yaratadi. Kutubxonalarda muntazam ravishda kitob ko'rgazmalari, davra suhbatlari, kitob taqdimotlari va ijodiy uchrashuvlar tashkil etiladi. Bunday tadbirlar kitobxonlarni mutolaaga jalb etish, kitobga bo'lgan qiziqishni oshirish va ma'naviy-ma'rifiy tarbiyani kuchaytirishga xizmat qiladi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi kutubxona faoliyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Natijada kitobxonlarga xizmat ko'rsatishning yangi va qulay shakllari vujudga keldi. Elektron kataloglar yordamida foydalanuvchilar kerakli adabiyotlarni qisqa vaqt ichida topish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Elektron kutubxonalar esa kitobxonlarga masofadan turib xizmat ko'rsatish imkonini yaratdi. Endilikda foydalanuvchilar internet orqali elektron kitoblar, ilmiy maqolalar va boshqa axborot resurslaridan foydalanishlari mumkin.

Bugungi kunda kitobxonlarni kutubxonaga jalb etish maqsadida turli innovatsion usullar qo'llanilmoqda. Yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish maqsadida turli loyihalar amalga oshirilmoqda. Kitob taqdimotlari, adabiy kechalar va ijodiy uchrashuvlar yoshlarning dunyoqarashini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi.

Bolalar bilan ishlashda esa ertak soatlari, qiziqarli o'yinlar, rasmlar tanlovi va kitob bayramlari kabi tadbirlar samarali hisoblanadi. Kitobxonlarga xizmat ko'rsatish sifati ko'p jihatdan kutubxonachining bilim va tajribasiga bog'liq. Zamonaviy kutubxonachi nafaqat kitob fondini yaxshi bilishi, balki axborot texnologiyalaridan ham samarali foydalana olishi zarur. Kutubxonachi kitobxon bilan muloqot qilish madaniyatiga ega bo'lishi, uning ehtiyojlarini to'g'ri aniqlashi va kerakli manbalarni tavsiya qila olishi lozim. Shuningdek, u yangi axborot resurslari bilan muntazam tanishib borishi va kasbiy malakasini oshirishi kerak. Xushmuomalalik, mas'uliyat va professionallik kutubxonachining eng muhim fazilatlari hisoblanadi.

Xulosa: Kitobxonlarga xizmat ko'rsatish kutubxona faoliyatining eng muhim va mas'uliyatli yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy kutubxonalar an'anaviy va innovatsion xizmat turlarini uyg'unlashtirgan holda kitobxonlarning axborotga bo'lgan ehtiyojlarini qondirib kelmoqda. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish,

kitobxonlarga individual yondashuv, mutolaa madaniyatini rivojlantirish va kutubxonachilarning kasbiy mahoratini oshirish xizmat sifatini yanada yaxshilashga yordam beradi. Natijada kutubxonalar jamiyatning ma'naviy va intellektual taraqqiyotiga munosib hissa qo'shuvchi muhim maskan sifatida o'z mavqeini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining kutubxona va kitobxonlikni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
3. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent.
4. Kutubxonashunoslik asoslari. – Toshkent.
5. Axborot-kutubxona muassasalari faoliyatiga oid ilmiy va uslubiy adabiyotlar.